

Kommuners ansvarstagande

Arbete med sysselsättning av asylsökande

Abstract

This essay examines why municipalities choose to work with daily occupations for adult asylum seekers, when the responsibility lies upon another institution, Länsstyrelsen. The aim is to find out for what reasons they work with daily occupations for asylum seekers. In approaching this research Lennart Lundquist's implementation theory was used. According to the theory the civil servants must have the will, the possibility and the understanding of the directives in order for the implementation to be successful. The research is based on interviews carried out on four different municipalities in the region Skåne.

The result shows that the civil servants have the will, possibility and understanding of the directives, according to Lundquist's theory. They like to encourage integration, to streamline establishment and create harmony when there is unrest and disorder. The need among asylum seekers is another reason and civil servants also find the work to be important. Further reasons are formal rules, routines and private engagement.

Nyckelord: kommuner, tjänstemän, asylsökande, sysselsättning, makt

Antal ord: 9949

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	1
1.2 Avgränsning.....	2
1.3 Begreppsdefinition.....	2
2 Metodologi	4
2.1 Förförståelse.....	4
2.2 Material och samtalsintervjuer.....	5
2.2.1 Urval	6
2.2.2 Intervjufrågor och anonymitet	7
2.2.3 Metodologiska implikationer.....	7
3 Bakgrund	8
3.1 Kommuner	8
3.1.1 Uppdrag och ansvarsfördelning.....	8
3.1.2 Riktlinjer och styrdokument till kommunerna.....	10
4 Teori	12
4.1 Styrnings- och implementeringsteori.....	12
4.2 Vilja	12
4.3 Kunna.....	13
4.4 Förstå	13
5 Analys	15
5.1 Vilja	15
5.2 Kunna.....	17
5.3 Förstå	20
5.4 Ytterligare anledningar?	22
6 Slutsats	25
6.1 Tack	26
7 Referenser	27

8	Bilaga 1.....	30
----------	----------------------	-----------

1 Inledning

Sedan 2014 har Sveriges befolkning stigit i takt med att flyktingströmmarna har ökat. Handläggningstiderna på Migrationsverket har blivit längre och asylsökande kan komma att vänta upp till ett år innan de får besked om uppehållstillstånd (Ds 2016:21, 24). På nyheterna har det skildrats hur asylsökande vantrivs på boendena de fått sig tilldelade och att många mår dåligt för att de sitter inomhus hela dagarna och får inte delta i meningskapande aktiviteter (Mossing 2015). Fysisk aktivitet och coping-strategier (olika sätt för att hantera situationen) är viktiga för en del asylsökande i deras försök att hantera en tillvaro som präglas av ovisshet gällande uppehållstillstånd och ingen rätt till arbete (Hartley, Fleay och Tye 2017). Forskning visar även att asylsökande har en stark vilja att delta i det, för dem, nya samhället och anamma dess kultur, samtidigt som de har kvar den egna kulturen (Antoine et al. 2017). Ansvaret att sysselsätta asylsökande har tidigare legat på Migrationsverkets bord, men har sedan 1 januari 2017 förflyttats till Länsstyrelsens. Detta är på grund av att regeringen anser att Migrationsverket behöver koncentrera sina insatser på prövningar av asylansökningar, så att väntetiderna ska bli så korta som möjligt (Regeringen 2017a).

Förändringen innebär att Länsstyrelsen får i uppdrag att fördela ut en summa pengar till ideella organisationer och trossamfund, som ansöker om medel för att utföra tidiga insatser. Syftet ska vara ”att stärka kunskaperna i svenska och främja etableringen på arbetsmarknaden och i samhällslivet” (Regeringen 2017a). Kommunerna har även möjlighet att ansöka om bidrag för arbete med sysselsättning av asylsökande, men endast om övriga parter inte tillgodoser behovet av sysselsättning i tillräcklig grad. I dagsläget arbetar kommunerna redan indirekt med sysselsättning av asylsökande i form av att samordna bland annat språkcaféer och utbildningar i svenska, riktat till alla som kan behöva träna på språket (Malmö Stad 2017).

En intressant fråga som kan ställas med bakgrund till detta är: Varför väljer tjänstemän på kommunerna att arbeta med sysselsättning av asylsökande, när ansvaret egentligen inte ligger på deras bord? Denna fråga är lite av en gåta som berör tjänstemännens syn på deras roll som både beslutsfattare och implementerare i ärenden om sysselsättning av asylsökande.

1.1 Syfte och Frågeställning

Syftet med undersökningen är att belysa de kommunala tjänstemännens anledningar att arbeta med sysselsättning av asylsökande. Ett klagande av anledningarna kan bringa ljus över vad som eventuellt fattas i vissa kommuner

som har lågt engagemang i denna fråga. Det kan även vara vägledande och uppmuntrande för framtida kommunalt arbete med sysselsättning av asylsökande. Denna studie om arbete med sysselsättning av asylsökande ämnar även belysa besluts- och implementeringsprocessen, till vilken grad tjänstemän på kommunerna har bidragit till utformandet av arbete med sysselsättning av asylsökande.

Undersökningen kan komma att vara av intresse för och bidra till vidare forskning inom beslutsfattande och implementering. En inblick i tjänstemännens arbete, och klargörande av deras motiv och inflytande kan även komma att ändra synen på tjänstemännens roll och deras möjlighet att påverka. Frågeställningen lyder som följande:

- Av vilka anledningar arbetar tjänstemän på kommuner i Skåne med sysselsättning av asylsökande?

1.2 Avgränsning

Undersökningen avgränsas i den mån att den endast studerar tjänstemännen i relation till arbete med sysselsättning av asylsökande. Det är endast av intresse att se hur tjänstemännen på fyra olika kommuner i Skåne upplever deras möjlighet att påverka arbete med sysselsättning av asylsökande. Därmed begränsas undersökningen till ett geografiskt område med närhet till studieorten, då en landsomfattande studie skulle vara mer tidskrävande. För att skapa god validitet kommer endast de på kommunerna som har eller har haft hand om sysselsättningen av asylsökande intervjuas.

1.3 Begreppsdefinition

Tidiga insatser för asylsökande (TIA) är ett återkommande uttryck i denna uppsats. Tidiga insatser kallas det arbete som tidigare utförts av Migrationsverket för att sysselsätta asylsökande, vilket kan vara i form av undervisning i svenska språket och det svenska samhället, praktikplats, sanitära åtgärder på förläggningen eller arbete i secondhand-butik. Uttrycken tidiga insatser för asylsökande och sysselsättning av asylsökande används här synonymt.

Asylsökande avses i denna uppsats vuxna män och kvinnor som har ansökt om uppehållstillstånd men ännu inte fått besked om det har blivit beviljat. Tidiga insatser sätts in både hos asylsökande och hos de med beviljat uppehållstillstånd som befinner sig kvar på Migrationsverkets förläggningar i väntan på kommunplacering (Länsstyrelsen 2017d). Begreppet asylsökande kommer att i denna uppsats användas för båda dessa grupper. Begreppet avser inte asylsökande

barn eller nyanlända, dvs. de som har fått beviljat uppehållstillstånd och skrivs in i en kommun (Länsstyrelsen 2017c).

2 Metodologi

Nedan följer en genomgång av undersökningens metodologi. Framförandet av undersökningen har krävt beslutsfattande om olika vägval och med denna genomgång önskas motiven bakom besluten förtydligas. Först skildras förförståelsen, som därefter följs av en genomgång av material och samtalsintervjuer.

2.1 Förförståelse

Detta avsnitt klargör den referenspunkt som studien utgår ifrån. Med förförståelse menas ”troligen omedvetna förväntningar som stör tolkningsakten genom att diskriminera vissa möjliga tolkningar till förmån för andra” (Teorell och Svensson 2007:101). Förförståelsen i denna undersökning är formad efter vad som har lästs i vetenskaplig litteratur, samt funnits på olika organisationers hemsidor som regeringens och riksdagens. Vad som har fångat mitt intresse är kommunernas ansträngningar att sysselsätta asylsökande när ansvaret egentligen inte ligger på deras bord.

Utgångspunkten tas i Lennart Lundquist teori om en lyckad implementeringsprocess, som han anser präglas av tjänstemännens egenskaper vilja, kunna och förstå. En tjänsteman måste ha samtliga egenskaper för att implementeringen ska anses vara lyckad (Lundquist 1992:75). Tjänstemännen på kommunerna måste med andra ord vilja och kunna arbeta med sysselsättning av asylsökande, samt förstå direktiven för att implementeringarna av besluten ska anses vara lyckade.

Jag är medveten om att tjänstemännen kan ha dolda intentioner till att arbeta med sysselsättning av asylsökande än vad som framkommer i intervjuerna. Dock kommer enbart det som sägs vid intervjuerna att vägas in. Tjänstemännen tros även arbeta i en miljö som i vissa avseenden är gynnsam för initiativtagande och som främjar tjänstemännens möjlighet att förändra och skapa nytt. Jag misstänker att det finns externa faktorer, som exempelvis en efterfrågan i olika grad på sysselsättning av asylsökande och att kommunerna därmed känner ett olika starkt behov av att hjälpa till. Trots dessa faktorer är det intressant att undersöka vad som förmår kommunerna att bidra till sysselsättning av asylsökande. Utöver externa faktorer är de interna faktorerna som tjänstemännens syn på deras roll som beslutsfattare och implementerare relevanta när man tar reda på vilka anledningar som ligger bakom arbetet med sysselsättning av asylsökande.

Uppsatsen utgår ifrån TIA och de senaste riktlinjerna till Länsstyrelsen när det gäller sysselsättning av asylsökande, vilket innebär att även svenskundervisning och praktik faller under begreppet sysselsättning.

2.2 Material och samtalsintervjuer

I denna undersökning används både primär- och sekundärmaterial. Primärmaterialet är i form av intervju svar från intervjuer utförda med fyra olika kommuner i Skåne: en i nordvästra hörnet, en i nordöstra hörnet, en i sydvästra hörnet och en i sydöstra hörnet av landskapet. Sekundärmaterialet är i form utav vetenskaplig litteratur och vetenskapliga artiklar, samt dokument, lagar, remisser och övriga texter tillgängliga på internet.

Uppsatsen är en jämförande studie med en mest lika-design, där kommunerna som undersöks är lika på så vis att de är skånska kommuner som får samma riktlinjer från staten och där alla respondenter har arbetat med eller arbetar med sysselsättning av asylsökande. Vad som kommer att undersökas är om det finns något som är avvikande bland dessa i övrigt så lika fall. Då respondenterna ska förbli anonyma framhävs endast avvikande fall hos tjänstemännen och inte kommunerna i stort. Det bör tilläggas dock att man aldrig kan hitta helt matchande par eller i detta fall kommuner som är exakt lika. Det kommer alltid finnas något som skiljer de åt (Esaiasson et. al 2012:103).

Då ambitionen är att få en ökad förståelse av tjänstemännens anledningar att arbeta med sysselsättning av asylsökande, är det intressant att utöver kunskap om externa anledningar klargöra deras tankar kring och agerande i sina roller som tjänstemän. Studien kommer därför genomföras kvalitativt med samtalsintervjuer som ett lämpligt metodval. Undersökningen avser att ta reda på hur människor uppfattar sin värld och då är samtalsintervju en bra strategi. Intervjuerna är respondentundersökningar och studieobjekten är därmed svarspersonerna själva och deras egna tankar (Esaiasson et. al 2007:258). Intervjun har både inslag av att samla information om yttre fakta som exempelvis vem som har initierat beslut, samt att fånga in respondenternas subjektiva värderingar. Den är strukturerad med fasta frågor som ställs till samtliga tjänstemän. Utöver de fasta frågorna ställs spontana följdfrågor, för att få en klarare bild över tjänstemännens syn. Intervjun möjliggör till större delen öppna svarsalternativ, vilket innebär att respondenterna är fria att själva utforma svaret som därmed kan komma att vara oväntat (Teorell och Svensson 2007:90). De som ska intervjuas är kommunanställda tjänstemän som har eller har haft hand om arbete med sysselsättning av asylsökande. Två intervjuer kompletterades med ytterligare svar i skriftlig form efter intervjuerna.

Jag är även medveten om olika aspekter av den kvalitativa forskningsintervjun, som exempelvis intervjuarens *livsvärld* som är ämnet för intervjun, *mening* hos centrala teman i den intervjuades livsvärld som är något intervjuaren försöker tolka och registrera, *mångtydighet* som kan spegla de motsägelser som existerar i den värld den intervjuade lever i och *förändring* där

den intervjuade kan komma att ändra sina beskrivningar om ett visst tema (Kvale 1997:35).

För att undvika missförstånd och hantera språksvårigheter är personliga möten helt överlägsna, men trots det genomförs på grund av hög arbetsbelastning på kommunerna, den snäva tidsramen för uppsatsskrivande och brist på resurser samtliga intervjuer via telefon (Esaiasson et. al 2007:266). Tillvägagångssättet har resulterat i att flest möjliga antal respondenter har kunnat medverka.

2.2.1 Urval

Då ambitionen är att undersöka kommunanställda personer som har varit delaktiga i olika skeden i policy- och implementeringsprocessen vid arbete med sysselsättning av asylsökande, lämpar sig kommunala tjänstemän vid olika positioner som har arbetat med denna typ av arbete bra. Det är därmed endast denna grupp som är utvald till att genomföra samtalsintervjuerna.

Valet av antalet tjänstemän som skulle intervjuas grundades delvis på vad författarna till *Metodpraktikan* rekommenderar, vilket är att man vid respondentundersökningar bör intervju ett lågt antal personer och att ett lämpligt antal vid väl genomtänkta urval kan vara runt tio personer (Esaiasson et. al 2007:292). Då det var svårt att hitta kommunanställda som har arbetat med sysselsättning av asylsökande, så begränsades antalet intervjuer till 7 personer. De valda kommunerna är utsedda på grund av deras tidigare arbete med eller nuvarande arbete med sysselsättning av asylsökande. Då en kommun i skrivande stund har etableringsboende, var det lättast att komma i kontakt med tjänstemän som har arbetat eller arbetar med sysselsättning av asylsökande i den kommunen. Därför utfördes tre av intervjuerna i en kommun, två i en annan kommun, en i en tredje kommun och en i den fjärde kommunen. De två intervjuerna i den ena kommunen genomfördes samtidigt, vilket orsakade att svaren från den ena respondenten blev färre än normalt.

På grund av den höga arbetsbelastningen på kommunerna valdes inte urvalet på ett systematiskt vis, utan istället valdes de respondenter som var intressanta för undersökningen samt som hade tid att medverka. För att möjliggöra eventuella personliga och fysiska samtalsintervjuer, tog jag hänsyn till det geografiska läget och intervjuade personer som arbetade i närheten av studieorten. Detta på grund av de givna tidsramarna för och den begränsade omfattningen av uppsatsskrivandet. Det borde inte skapa något större problem dock, då som tidigare nämnts samtliga kommuner i Sverige är lika i den mån att de får samma riktlinjer från staten.

Efter ett telefonsamtal med en tjänsteman på en kommun stod det klart att intressantast för denna typ av undersökning skulle vara att intervju fyra andra kommuner. Detta på grund av deras höga mottagande av asylsökande och deras arbete med att sysselsätta dem. Då jag endast kom i kontakt med två av dessa kommuner, fick jag tänka om. Utifrån statistik över boende i Migrationsverkets mottagningssystem som finns tillgängligt på Migrationsverkets hemsida, valdes de kommuner som hade en hög mottagningssiffra (Migrationsverket 2017). Av

alla personer i Sverige som Migrationsverket har mottagit i deras system är majoriteten asylsökande. Det antogs att om mottagningsciffran var hög var andelen asylsökande i kommunen hög. Därmed antogs att det även skulle finnas ett större behov i de kommunerna av att arbeta med att sysselsätta dem. Följaktligen kontaktades ytterligare två kommuner, som båda var villiga att ställa upp på intervju.

2.2.2 Intervjufrågor och anonymitet

Intervjufrågorna är av öppen karaktär där respondenterna själva kan utforma svaren. Detta för att undvika att min förförståelse påverkar svaren. Vissa frågor är av jakande och nekande karaktär och åtföljs av en utvecklande fråga för att beskriva och motivera bakgrunden till svaret. Sammanlagt ställs 17 frågor, varav de två första är tänkta som uppvärmning. Svaren på uppvärmningsfrågorna visar på hur länge den intervjuade personen har arbetat på kommunen och vilken typ av arbete hen har haft hand om gällande sysselsättning av asylsökande (Bilaga 1). Utöver de 17 frågor som ställs till samtliga tjänstemän ställs spontana frågor, vilka ser olika ut från intervju till intervju, baserat på svaren som ges.

Både kommunerna och respondenterna kommer att förbli anonyma i denna undersökning, då viss information som lämnas ut kan vara känslig för tjänstemännen. Trovärdigheten för uppsatsen kan komma att undermineras av detta, men det anses vara viktigare att säkerställa att respondenterna vågar svara utförligt. Snarare än att veta vem som har sagt vad önskar jag istället få så tydliga, korrekta och innehållsrika svar som möjligt.

2.2.3 Metodologiska implikationer

Då intervjufrågorna inte ger oss svar om sant eller falskt är det heller inte fråga om någon källkritisk granskning. Istället försöker jag fånga in respondenternas tankevärld och ”människors uppfattningar eller föreställningar om olika företeelser” (Esaiasson et. al 2007:291).

Som nämnts i avsnitt 2.1 är jag medveten om att tjänstemännen kan ha dolda intentioner till att arbeta med sysselsättning av asylsökande än vad som framkommer i intervjuerna. Det finns även en medvetenhet om att det finns ett visst tolkningsutrymme, där det är min tolkning som framkommer i undersökningen. Även om intervjufrågorna har utformats så objektivt som möjligt, tolkas de på olika sätt av respondenterna och jag som uppsatsförfattare tolkar svaren. Vid utförandet av undersökningen väljs även de intervjusvar som anses vara relevanta, vilket kan resultera i att undersökningen blir mindre objektiv.

3 Bakgrund

För att få en förståelse för hur kommuner fungerar och hur deras arbetsuppdrag och ansvar vad gäller sysselsättning av asylsökande ser ut, kommer här först en översikt över kommuner i allmänhet och deras handlingsutrymme. Därefter följer en redogörelse för hur arbetsuppdraget och ansvaret för sysselsättning av asylsökande har förändrats över tid fram till hur det ser ut idag, med en genomgång av Migrationsverkets och senare Länsstyrelsens uppdrag med sysselsättning av asylsökande och vad denna omstrukturering kan komma att innebära för kommunerna.

3.1 Kommuner

I Skåne finns 33 kommuner som samtliga är i hög grad självbestämmande, men som följer lagar stiftade av regering och riksdag. Avsikten med kommunerna är att de under demokratiska former ska underlätta invånarnas inflytande inom kommunens gränser och de fungerar därmed som lokala förvaltningar. Med en egen styrelse och beskattningsrätt har kommunerna till stor del självstyre, som regleras av kommunallagen. Även miljöbalken och socialtjänstlagen styr kommunernas verksamhet. Kommunerna måste även efterfölja obligatoriska uppgifter som regering och riksdag formulerat och som ingår i flertalet av dessa lagar. Det finns vissa saker som en kommun måste ha, som exempelvis grundskola, barntillsyn och äldreomsorg. Därutöver finns det frivillig verksamhet som exempelvis kultur och fritid som kan omfatta badhus, bibliotek och konsthall (Länsstyrelsen 2017a).

3.1.1 Uppdrag och ansvarsfördelning

Migrationsverket hade tidigare hand om och ansvarade för tidiga insatser för asylsökande (TIA) genom så kallad organiserad sysselsättning. I samband med att en ny struktur för tidiga insatser skapades av regeringen kom Migrationsverkets ansvar för sysselsättning av asylsökande att upphöra att gälla. Migrationsverket ska enligt den nya strukturen enbart ansvara för att i lämplig omfattning ge asylsökande möjlighet att delta i informationsinsatser i form av exempelvis information om asylprocessen, grundläggande samhällsinformation och vilka regler som gäller på det aktuella boendet. Migrationsverket ska även komma att fungera som en central samverkanspart som underlättar för andra aktörer att

arbeta med tidiga insatser, samt att Migrationsverket informerar asylsökande om dessa insatser (Länsstyrelsen 2017d).

1 januari 2017 trädde omstruktureringen av sysselsättning av asylsökande i kraft, vilket innebär att uppdraget för sysselsättning av asylsökande övergick från Migrationsverkets till Länsstyrelsens bord. Trots att samordnandet har flyttats över till Länsstyrelsen, som har fördelaktiga befintliga strukturer för regional och nationell samverkan, innebär förändringen även en decentralisering, då arbetet blir spritt över flera olika typer av aktörer som kan komma att utföra uppgiften på olika sätt. Ändringen till att länsstyrelsen har fått i uppdrag att arbeta med sysselsättning av asylsökande innebär även att den sakkunskap och erfarenhet som anställda på Migrationsverket har riskerar att gå förlorad. Med hjälp utav en mottagarutredning som har satts igång för att utreda arbetet med sysselsättning av asylsökande, kan problemet troligtvis komma att överbryggas. Utredningen är till för att exempelvis analysera hur olika etableringsstödande insatser kan komma in i asylmottagandet (SOU 2015:02).

Länsstyrelsens uppdrag med tidiga insatser för asylsökande sammanfattas på deras hemsida enligt följande: de ska samordna och koordinera insatser, stödja utförare i arbete med tidiga insatser, besluta och betala ut medel till utförare av tidiga insatser, samt följa upp arbetet med tidiga insatser (Länsstyrelsen 2017d). Länsstyrelsens samordnande roll menar regeringen ska underlättas av Länsstyrelsens befintliga strukturer för regional och nationell samverkan (Regeringen 2017b). Utöver samordnandet har de även fått i uppdrag att utveckla ett digitalt språkinlärningspaket för att stärka asylsökandes kunskaper i svenska. De ska även verka för att män och kvinnor i lika stor grad och på lika villkor ska delta i insatserna. Medlen ska i första hand sökas av organisationer i civilsamhället, men inte för praktikverksamhet. Kommuner och kommunalförbund får lov att ansöka om medel, men endast då behovet av tidiga insatser inte kan tillgodoses av övriga organisationer (Länsstyrelsen 2017d). Detta innebär med andra ord att kommuner har möjlighet att arbeta med sysselsättning av asylsökande och kan även få medel för det, om de upptäcker att det finns ett behov av tidiga insatser som inte tillgodoses. Enligt regeringens höstbudget ska Länsstyrelsen få 135 miljoner tillhanda som via civilsamhället ska gå till arbete med tidiga insatser (Regeringen 2017a).

Den nya strukturen för tidiga insatser där Länsstyrelsen fungerar som samordnare av civilsamhällets arbete, innebär att ansvarsutkrävandet kan bli lidande. Det kan vara svårt att utkräva ansvar med så många olika aktörer involverade och där Länsstyrelsen endast ansvarar för att samordna aktörerna. Strukturen har blivit något kritiserad genom olika institutioners remisser. Bland annat så uttrycker Migrationsverket ett visst missnöje över att sysselsättningsformen praktik upphör att gälla, då ansvaret inte åläggs någon aktör i det nya förslaget. De menar även på att den som får ansvara för praktik bör även ansvara för kartläggning av asylsökandes kompetens, vilket de anser bör ske i ett tidigt skede (Ribbenvik 2016). Även Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) menar att möjligheten till praktik och arbete för asylsökande bör säkerställas. De anser även att det är otydligt formulerat hur uppdraget för sysselsättning ska

ersättas av Länsstyrelsen (Micko 2016). Denna otydlighet eller vaghet kritiseras även av flera aktörer via olika remisser på förslaget.

3.1.2 Riktlinjer och styrdokument till kommunerna

Riktlinjerna till kommunerna är att de ska ordna boende för nyanlända, det vill säga för de som har fått uppehållstillstånd och som har fått sig tilldelad en viss kommun. De ska även hjälpa till vid behov av praktisk hjälp i samband med boendet. De ska ordna förskola och skola åt barnen och utbildning i svenska för invandrare (SFI) och vuxenutbildning. De ska även ordna samhällsorientering och kompletterande försörjningsstöd vid behov. De har även möjlighet att från Länsstyrelsen söka utvecklingsmedel enligt 37§ i ersättningsförordningen, som riktar sig enbart till kommuner och kommunförbund, i syfte att underlätta etableringen av nyanlända i samhället (Länsstyrelsen 2017b). Vad gäller asylsökande, som är målgruppen i denna uppsats, så är det kommunernas ansvar att ordna boende och omsorg för ensamkommande barn. Till ensamkommande barn med uppehållstillstånd ska de även utse en särskild förordnad vårdnadshavare (SKL 2016). Vad som framgår av dessa uppdrag, så har kommunerna inget större ansvar för vuxna asylsökande. Det är endast de asylsökande ensamkommande barnen som de ansvarar för. Trots detta väljer många kommuner att arbeta med vuxna asylsökande, ofta för att det finns ett behov och en efterfrågan av den typen av arbete. Beslutet att kommunerna endast får söka bidrag om övriga parter inte utför arbetet i tillräcklig utsträckning, innebär trots allt en möjlighet till ekonomiskt stöd som kan komma att underlätta kommunernas arbete med sysselsättning av asylsökande. En risk är dock att arbetet tar överhanden, så att andra arbetsuppgifter som kommunen fått sig tilldelade kan komma att bli åsidosatta.

De riktlinjer och styrdokument som Migrationsverket tidigare hade angav att asylsökande skulle få sysselsättning i *lämplig omfattning*. Det innebar en anpassning av sysselsättningen dels till den enskildes personliga förutsättningar och dels till de praktiska möjligheterna att ordna lämplig sysselsättning. Migrationsverkets bedömning var att sysselsättning i lämplig omfattning skulle fokusera på praktik och möjlighet till arbete (RiR 2012:23, 24). Riktlinjerna breddade handlingsutrymmet för tjänstemännen på Migrationsverket jämfört med tidigare riktlinjer till dåvarande Invandrarverket som angav att alla vuxna skulle arbeta eller sysselsättas motsvarande 40 arbetstimmar i veckan (Prop. 1994/05:206, 7).

Enligt den tidigare LMA ska Migrationsverket enligt 4§ ge asylsökande sysselsättning i lämplig omfattning i form av att de får delta i svenskundervisning, i skötsel av förläggningarna, samt i annan verksamhet som får deras vistelse att kännas mer meningsfull (Ds 2016:21, 9). Sommaren 2016 kom förslag om ändring av denna lag. Förslaget om ändring av denna paragraf lyder ”Migrationsverket ska i lämplig omfattning ge dem som avses i 1§ första stycket 1 och 2 tillfälle att delta i informationsinsatser” (Ds 2016:21, 9). I skrivande stund så har denna paragraf inte tagits bort eller ändrats, på grund av att problem har

tillstött med förslaget som har gjort att ändringen av det försenats. Ändringar föreslås även i arbetsmiljölagen angående Migrationsverkets tidigare arbete med sysselsättning av asylsökande. Trots förseningar i lagändringen har den nya strukturen för arbetet med tidiga insatser satts igång.

I förslaget framgick att sysselsättning enligt den nya strukturen kunde vid förläggningsboende innebära ”städning och renhållning av gemensamma lokaler och ytor utomhus, reparation och underhåll av förläggningens inventarier och utrustning, upprustning av lägenheter i samband med flyttning, information av myndigheter och andra i närsamhället och medverkan i mottagandet av nyanlända asylsökande” (Ds 2016:21, 30). Övrig sysselsättning skulle exempelvis kunna vara arbete i second hand butik, i kafé/örelse, arbete inom av förläggningen anordnad barn- och fritidsverksamhet, arbete som studieledare, samt ”att asylsökande med lämplig bakgrund också bör kunna medverka i skolundervisning för barn inom eller utanför förläggningen” (Ds 2016:21, 30).

4 Teori

För att bringa klarhet kring anledningarna bakom arbete med sysselsättning behövs en inblick i policy- och implementeringsprocessen. Nedan följer en genomgång av Lennart Lundquist styrnings- och implementeringsteori, som tydliggör egenskaper tjänstemän förväntas ha för att en styrnings- och implementeringsprocess ska anses vara lyckad, samt en genomgång av policyprocessens fyra maktkategorier.

4.1 Styrnings- och implementeringsteori

Anledningarna bakom arbete med sysselsättning av asylsökande kan vara många och väldigt olika och en del beror på tjänstemännen själva. Lennart Lundquist har utvecklat en teori om styrning och implementering. Vad som avgör om en styrning och implementering ska lyckas eller inte beror enligt denna teori dels på den styrandes förmåga och prioriteringar och dels på egenskaper hos den styrde. Både den styrande och den styrde utgörs i detta fall av individer. Den styrde påverkas genom styrning, som hen tar ställning till, beslutar om och vidtar åtgärder. Det som påverkar ställningstagandet är själva styrningen och annan information, samt de tre egenskaperna att vilja, att kunna och att förstå (Lundquist 1992:75).

4.2 Vilja

Den styrde måste ha *viljan* att verkställa styrningen, för att styrningen ska gå igenom. De fall då den styrda inte vill verkställa styrning är mest problematiska när det kommer till de tre egenskaperna. Detta då det kan vara svårt att få den styrda att ändra sin vilja, som ofta grundar sig på olika motiv. Exempel på hur den styrandes inflytande över den styrde att ändra sin vilja kan yttra sig är genom: våld, sanktioner, utbyte, auktoritet, övertalning, förändring av verkligheten, involvering i policyprocessen, samt att vidta åtgärder som överensstämmer med den styrdes preferenser (Lundquist 1992:202). Om den styrande väljer att ändra styrningen till den ovilliga styrdes fördel riskerar andra styrda, som från början ville, att tveka. För att ett system med många aktörer involverade ska fungera är det viktigt att den styrande har en grundläggande auktoritet, som gör att de styrda vill verkställa och accepterar de styrningar som skapas, utan att pröva deras

innehåll. Det finns även fall då förvaltningen och den styrde inte bör lyda politikerna (Lundquist 1992:76).

Ett vanligt fall är att den styrde ogillar ett beslut och önskar därför inte verkställa det. Det behöver inte tvunget handla om motvilja eller sabotagevilja, utan det kan finnas grunder för att anse att beslutet är olämpligt. Ibland kan tjänstemannen i kraft av sin professionella kompetens motsätta sig ett beslut, där motsättandet på så vis har en legitim grund. De fall där det inte finns någon vilja att genomföra beslut, skapar implementeringsproblem (Sannerstedt 2001:37).

4.3 Kunna

Den styrde måste även *kunna* verkställa styrningen, med andra ord måste hen ha möjlighet att verkställa den. Den styrde måste ha förmågan och tillräcklig kapabilitet såsom inflytande, handlingsförmåga och kunskap för att verkställa. I de fall då den styrde inte kan implementera styrningen har den styrande möjlighet att förstärka den styrdes förmåga att agera genom att förse den styrde med resurser, som exempelvis materiella resurser, legitimerade resurser och information. I de fall då den styrde utgörs av ett kollektiv kan även personal och organisering tillföras (Lundquist 1992:76).

Det finns nästan alltid en anledning för den styrde att skaffa sig mer resurser. Ofta tvingas tjänstemän försumma vissa grupper av klienter eller arbetsuppgifter, barn på förskola får inte lika mycket uppmärksamhet, personal inom vården har för lite tid för sina patienter etc. Politikerna är ofta medvetna om resursproblemen. Sannerstedt argumenterar för att målsättningarna för verksamheten ska ses som riktmärken eller ambitioner och inte som faktiska mål som ska uppfyllas. En otillräcklig måluppfyllelse behöver därmed inte tvunget ses som ett implementeringsproblem (Sannerstedt 2001:36).

En aspekt för att kunna genomföra ett beslut är, som nämnts ovan, att ha inflytande. Inflytandet hör ihop med en annan aspekt som också faller under egenskapen kunna, vilket är makt. Tjänstemän har i olika hög grad makt att påverka både policyprocessen och implementeringen av beslut (Hysing och Olsson 2012:133). Makten under policyprocessen kan delas in i fyra olika kategorier: initiativ- och dagordningsmakt, prioriterings- och beslutsmakt, implementeringsmakt och gransknings- och utvärderingsmakt (Hysing och Olsson 2012:119-126).

4.4 Förstå

Den styrde måste även *förstå* innebörden i styrningen. Då styrningsåtgärder, som exempelvis utnämningar eller organisering, ibland kan vara svåra att tolka är det viktigt att den styrde begriper vad den styrande faktiskt önskar av hen och att den

styrde förmår att tolka den specifika lagtexten. I de fall då den styrde inte förstår styrningen måste den styrande klargöra dess innebörd. Detta sker lämpligen genom utbildning och upplysning (Lundquist 1992:76).

Det finns även fall då beslut verkställs så som beslutsfattaren har avsett, men att de önskade effekterna inte uppnås. Detta kan bero på att beslutet grundar sig ”på en felaktig föreställning om de planerade åtgärdernas effekter” (Sannerstedt 2001:35).

5 Analys

I följande text kommer svaren från intervjuerna att analyseras, utifrån den tidigare nämnda teorin. Tjänstemännen på kommunerna har arbetat olika länge på kommunerna, en del har arbetat en längre tid medan andra anställdes i samband med att flyktingströmmen ökade och det blev stor belastning på kommunerna 2015-2016. Detta bör dock inte påverka deras intervjusvar, då samtliga har arbetat under tiden kommunerna mottog en stor andel asylsökande. Nedan följer en genomgång av Lundquists vilja, kunna och förstå. Slutligen analyseras övriga anledningar till att tjänstemännen arbetar med eller har arbetat med sysselsättning av asylsökande. Intervjuerna paras ihop med tjänstemännen, så att intervju 1 genomfördes med tjänsteman 1, intervju 2 med tjänsteman 2 osv. Tjänstemännen som genomförde intervjun gemensamt är tjänsteman 6 respektive 7, som sammanfaller i intervju 6.

5.1 Vilja

Som Lundquist menar så bör det finnas en vilja hos tjänstemännen att verkställa styrning, för att den ska gå igenom (Lundquist 1992:76). Tjänstemännen på kommunerna bör vilja verkställa direktiven de får sig tilldelade av de styrande, för att implementeringen ska lyckas. I detta fall har kommunerna inte fått direktiv att arbeta med sysselsättning av asylsökande, bortsett från ensamkommande barn. Trots detta så har det på kommunerna tagits initiativ och sett till att frågor kommit upp på dagordningen och prioriterats, beslut har tagits som senare har implementerats gällande sysselsättning av asylsökande. För att detta ska kunna ske, måste det enligt Lundquist finnas vilja att arbeta med dessa frågor och därmed även att genomföra styrningen. Samtliga tjänstemän tillfrågades om de hade viljan att arbeta med sysselsättning av asylsökande.

Tjänsteman 1 svarade blankt nej, men sen sa hen ”så därför arbetar vi mer med praktik eller riktiga kontakter till näringslivet, för att man ska ta sig ut på den riktiga arbetsmarknaden, inte någon parallell verklighet för det är inte det som etablerar på lång sikt” (Intervju 1), vilket tolkas som att det tyder på att hen är villig att arbeta med sysselsättningsformen praktik. Tjänsteman 2 menade också att det inte fanns någon klar positiv inställning till det och sa att ”man har lite olika åsikter om det i olika förvaltningar och vi är redan en kommun med ganska mycket arbetslöshet, framförallt ungdomsarbetslöshet, och det går mycket insatser till att sänka den i nuläget” (Intervju 2). Svaret kan förklaras av att det i nuläget finns en efterfrågan på arbete åt ungdomar och då sysselsättning av asylsökande inte är ett direkt ansvarsområde för kommunen, får de prioritera sina resurser

utefter det. Därför finns det heller ingen vilja att arbeta med och det sker heller ingen sysselsättning av asylsökande i nuläget. Tjänsteman 3 svarade att

”det finns olika anledningar till det [att tjänstemannen vill arbeta med sysselsättning av asylsökande], för det första att sitta och vänta på ett asylärende är inte sunt för någon och leva i den ovissheten och då, logiskt sett, så är sysselsättning av någon form det bästa. Alltså man måste ge de här individerna en meningsfull tillvaro medan de väntar på sitt asylbesked” (Intervju 3).

Samma tjänsteman menade även på att staden såg asylsökande som resurser och att det är deras ambition att asylsökande snabbt ska bli delaktiga och påbörja sin etablering i samhället (Intervju 3). Egenskapen vilja framgår tydligt i detta svar. Tjänsteman 4 svarade ja och anser att integrationen är väldigt viktig, för att både asylsökande och övriga medborgare i staden ska må bra (Intervju 4). Tjänsteman 5 svarade att ”TIA-medel söker inte vi, utan det främst för civila samhället, så vi går inte in och konkurrerar med dem om TIA-medel. Utan vi söker 37a§-medel¹” (Intervju 5). Uttalandet tyder på att det endast ansöks om medel för arbete med nyanlända och att även om tjänstemannen skulle vilja arbeta med sysselsättning av asylsökande, så väljer hen att inte ansöka om medel för det för att inte konkurrera med civilsamhället. Tjänsteman 6 ansåg att hen arbetar med vilja, men den påverkas av att det inte finns så många asylsökande kvar i kommunen. Hen menade på att de flesta asylsökande som hen hade arbetat med tidigare hade blivit flyttade till Norrland (Intervju 6). I ett läge där det inte finns så många asylsökande kvar, finns som tidigare nämnt inte lika stort behov av arbete med sysselsättning av dem. Svaret tolkas som att viljan avtar allteftersom mängden asylsökande i kommunen minskar.

Tjänstemännen tillfrågades även om de skulle vara intresserade av att söka ersättning från Länsstyrelsen för arbete med sysselsättning av asylsökande. Det vill säga, om de hade viljan att ansöka om denna typ av medel. Tjänsteman 1 svarade att om behovet fanns så hade man gått in med en ansökan tillsammans med förening och civilsamhälle (Intervju 1). Detta uttalande tyder på att om behovet finns så finns även en vilja att ansöka om medel. Uttalandet tar även hänsyn till civilsamhället, som medlen i första hand ska gå till. Tjänsteman 2 svarade att det har de redan gjort och de arbetar i nuläget med ett projekt med medel från Länsstyrelsen som ska vara hela 2017. Om de kunde tänka sig att ansöka om mer medel, svarade hon att det beror på vilken typ av sysselsättning det rör sig om. Gäller det praktikplatser så förmodligen inte, då det ”finns många som inte tycker det är relevant för oss” (Intervju 2). Detta uttalande är intressant då det skiljer sig väsentligt från tjänsteman 1 svar i föregående fråga, som ansåg att praktikplats var den enda aktiviteten som var fruktbar. Uttalandet tyder dock på en vilja att ansöka om medel för en viss typ av sysselsättning vid behov.

¹ Utvecklingsmedel som enligt 37§ i ersättningsförordningen går att ansöka av Länsstyrelsen. Det riktar sig enbart till kommuner och kommunförbund, i syfte att underlätta etableringen av nyanlända i samhället.

Tjänsteman 3 svarade att hen får lyfta frågan med hens chef när det blir aktuellt (Intervju 3). Detta tolkas som att finns behovet finns det även en vilja hos tjänstemannen att ansöka om medel, men hen måste först lyfta frågan med hens chef. Tjänsteman 4 svarade ”Ja, och jag tror att vi kanske söker andra former av bidrag när detta projektet som vi har nu som riktar sig mot kvinnor och mammor är över” (Intervju 4). Tjänsteman 5 svarade att civilsamhället gör tillräckligt i nuläget och därför är det inte aktuellt att söka medel (Intervju 5). Återigen är det behovet som styr, i detta fall viljan. Tjänsteman 6 svarade ”Nej, eftersom den verksamheten som de kan ge pengar till det har vi redan finansiering till” (Intervju 6). Hen tillägger att ”det enda vi hade behövt det är praktikplats” (Intervju 6). Även denna tjänsteman ser nyttan med praktikplats. Som nämnts tidigare och som även framgår av svaret är det inte möjligt att få medel av Länsstyrelsen för den sysselsättningsformen. Då kommunen redan har finansiering till övriga aktiviteter finns återigen inget behov. Därmed finns heller ingen vilja att ansöka om medel.

Sedan ställdes frågan: Hur tycker du politikerna i kommunen står i frågan om sysselsättning av asylsökande? Det var ganska samstämmigt att politikerna var positivt inställda till arbete med sysselsättning av asylsökande och såg asylsökande som resurser till samhället. Tjänsteman 2 gav ett något annorlunda svar: ”vi har inte tagit upp frågan om politiken i och med att på förvaltningsnivå finns åtskilliga som inte är positiva till det” (Intervju 2). Då det är samma kommun som tidigare nämndes hade problem med ungdomsarbetslöshet, så är det möjligen en anledning till varför åsikterna skiljer sig på förvaltningsnivå. Tjänsteman 7 svarade att de har hela tiden haft stöd från kommunen och att ”alla har hjälpt oss att uppnå vad vi har uppnått” (Intervju 6).

Lundquist teori är så här långt användbar, då det i de fall där de sker arbete med sysselsättning av asylsökande i kommunen även finns en vilja att arbeta med det och verkställa styrningen. I de fall där efterfrågan på den typen av arbete är låg i kommunen finns logiskt nog ingen vilja att arbeta med det, utan då anses annan form av arbete viktigare. Vad gäller ansökan om ersättning är hälften villiga att söka medel. Tjänsteman 3 och 5 antyder att deras ovilja beror på att det inte finns något behov av den typen av arbete i nuläget, medan tjänsteman 6 är ovillig på grund av att kommunen inte har något behov för extra medel för just sysselsättning av asylsökande utöver praktik. I enlighet med Lundquist teori så är de som har vilja att ansöka om medel villiga att göra det i nuläget eller funderar på att göra det framöver. Det faktum att politikerna är stöttande och positiva till arbetet med sysselsättning av asylsökande gör det möjligt och underlättar arbetet för tjänstemännen. Det kan därmed vara en anledning till varför kommuner väljer att arbeta med sysselsättning av asylsökande.

5.2 Kunna

För att styrningen ska kunna verkställas krävs att tjänstemännen har möjlighet till att verkställa den. Det vill säga, de ska kunna verkställa styrningen (Lundquist 1992:76). För att ta reda på om tjänstemännen på kommunerna har möjlighet att

verkställa styrningen tillfrågades de om de upplever att de har dem resurser som krävs för att arbeta med sysselsättning av asylsökande och vilka dessa resurser är.

Tjänsteman 1 menade att det har de i form utav en överenskommelse med föreningar och andra organisationer inom den idéburna sektorn i kommunen. Överenskommelsen innebär att de gör en strukturering av föreningslivet i kommunen, så att föreningslivet bland annat ska kunna arbeta med integration och inkludering på olika sätt. Överenskommelsen är till för alla i kommunen (Intervju 1). Uttalandet tyder på att det finns resurser blanda annat i form av kontaktnät och samarbete. Tjänsteman 2 svarade att de har ansvar för arbetslösa och mycket kontakter med praktikplatser, men rent ekonomiskt så är det rätt kärvt (Intervju 2). Uttalandet visa återigen att kontaktnät är en användbar resurs, men att kommunen skulle kunna behöva mer ekonomiska resurser. Tjänsteman 3 tyckte att det var svårt att svara på men menade att i de fall då de inte skulle ha resurser, skulle de få anställa fler eller omfördela resurserna så att de kan utföra uppdragen de får sig tilldelade (Intervju 3). Enligt detta uttalande verkar det inte som att det är något större bekymmer för kommunen att tillförsäkra sig eller omfördela resurser när det behövs, vilket tyder på att resursbrist inte är något allvarligt problem. Tjänsteman 4 svarade att de kunde behöva mer bemanning, särskilt på språkcaféerna och tillade ”det fungerar det gör det, men det hade varit fantastiskt skönt om vi hade haft fler så att vi inte riskerar att bränna ut de vi har” (Intervju 4). Detta uttalande pekar däremot på ett större problem med personalbrist. Tjänsteman 5 svarade att de söker medel i form av pengar, ibland personal, för de projekt de vill starta upp (Intervju 5). Uttalandet tyder på att det finns medel att söka i de fall då kommunen skulle behöva det. Därmed tolkas det som att kommunen heller inte lider av någon allvarlig resursbrist. Tjänsteman 6 menar att de gärna hade arbetat med praktikplatser, men att det då skulle behövas resurser. Resurserna skulle vara i form utav

”personal, administrationen och praktikplatsanskaffande, genomförandet, uppföljning, avställning, handledarutbildningar, svensk-undervisning och så vidare. Hade Länsstyrelsen haft den möjlighet att ge praktiktillstånd, så hade vi sökt pengar från Länsstyrelsen för sådan här verksamhet.” (Intervju 6)

Återigen framhäver tjänsteman 6 behovet av sysselsättningsformen praktik. På det området behövs resurser i kommunen och det är något de inte har möjlighet att ansöka om. Detta tyder på resursbrist men bara till en viss gräns, då samma tjänsteman i föregående fråga uttryckte att kommunen har finansiering för övriga sysselsättningsformer.

Tjänstemännen tillfrågades även om de känner att de skulle kunna göra mer vad gäller sysselsättning av asylsökande. Tjänsteman 1 svarade ”i nuläget nej” (Intervju 1). Samma tjänsteman påtalade tidigare om att det inte finns något behov i kommunen för den typen av arbete, vilket kan förklara uttalandet. Tjänsteman 2 svarade ”ja, givetvis skulle vi kunna göra det men sen är frågan om vi ska ta på oss det, därför att väldigt mycket kan hamna på kommunen som egentligen inte är kommunens ansvar” (Intervju 2). Tjänsteman 3 svarade att ”om vi skulle haft ett

anläggningsboende knutet till staden så skulle vi nog kunna rikta ännu mer” (Intervju 3). Återigen är det behovet som styr, i detta fall möjligheten till arbete med sysselsättning av asylsökande. Tjänsteman 4 svarade

”Ja, det kan man ju alltid men eftersom mycket hänger på frivillig basis, så är det jättesvårt. För det är inte så lätt att hitta människor som är daglediga eller som har möjlighet att lägga så mycket tid. Vi hade behövt fler folk här, så hade vi nog kunnat utöka det vi gör. De pengarna vi har går inte att betala de som jobbar här, utan det räcker mer till de praktiska omkostnaderna.” (Intervju 4)

Uttalandet tyder på att på grund av brist på resurser finns det ingen möjlighet att göra mer vad gäller arbete med sysselsättning av asylsökande. Tjänsteman 5 svarade ”ja, det finns alltid mycket mer att göra om det fanns medel för det” (Intervju 5). Återigen beror det begränsade arbetet på resursbrist. Tjänsteman 6 svarade ”vi vill ju ha möjlighet att bedriva praktikverksamhet, för att de kan visa upp sig på arbetsplatserna” (Intervju 6). Uttalandet tolkas som att tjänstemannen menar att kommunen skulle gjort mer om det hade funnits möjlighet att bedriva praktik.

Att ha inflytande att utföra sitt arbete är, som tidigare nämnts, ytterligare en förutsättning för att styrningen ska kunna verkställas (Lundquist 1992:76). För att ta reda på hur stort inflytande tjänstemännen har tillfrågades de om de har varit med om att *initiera* en förändring av ett ärende, sett till att ett ärende hamnade på *dagordningen* eller *prioriterades*, *beslutat* i ett ärende och/eller *implementerat* ett ärende gällande sysselsättning av asylsökande. Svaren var varierande, vilket troligtvis beror på tjänstemännens olika positioner inom den kommun de verkar.

Tjänsteman 1 svarade att hen har initierat och sett till att ett ärende hamnade på dagordningen. Hen upplevde att det var lätt att driva igenom frågan och att hen hade stort handlingsutrymme. Hen motiverades av behovet och effekterna arbetet kan leda till (Intervju 1). Tjänsteman 2 svarade att på politisk nivå har de ”inte skrivit något ärende om sysselsättning av asylsökande” (Intervju 2). Hen tycker även att det är svårt att driva igenom beslut, särskilt på strategisk nivå. Hen upplever även att hen har litet handlingsutrymme. Samma tjänsteman uttryckte tidigare att det var flera på förvaltningsnivå som var ovilliga till arbete med sysselsättning av asylsökande, vilket kan förklara varför det inte skrivits något ärende om det. Tjänsteman 3 svarade nekande i alla led i processen, vilket tyder på lågt inflytande. Tjänsteman 4 svarade jakande och tillägger ”jag har inte behövt lyfta det högre upp, utan det är sådant som har lyfts lokalt” (Intervju 4). Hen motiverades av att det var folkhälsofrämjande. Tjänsteman 5 och 6 svarade att de har varit med i alla led utom i själva beslutandet. De upplever att det var lätt att driva igenom frågan och att de hade stort handlingsutrymme (Intervju 5 och 6). Tjänsteman 5 motiveras av engagerade kollegor ute på förvaltningarna och tanken om social hållbarhet (Intervju 5). Tjänsteman 6 motiverades på känslomässig grund, samt på grund av resultat- och kommunmål (Intervju 6). Tjänsteman 7 motiverades av att få aktivera alla som kom till kommunen och som får vänta i år på sitt besked, att se till så att de bidrar till samhället (Intervju 6).

Vad som framgår av svaren är att det i en del kommuner är brist på ekonomiska resurser. Enligt tjänsteman 4 är det brist på personal. Detta gör att kommunerna får det svårare att utföra sitt jobb och att verkställa styrningen. Som nämnt i avsnitt 4.3 så menar Lundquist att den styrande kan förstärka den styrdes förmåga att agera genom att förse den styrde med resurser och tjänstemännen har möjlighet att söka medel från Länsstyrelsen för olika initiativ, för att få bukt med en del brister i ekonomin och personal (Lundquist 1992:76). En del kommuner anser sig ha bra med resurser, vilket istället underlättar genomförandet av styrningen. Svaren på frågan, om de kan göra något mer vad gäller sysselsättning av asylsökande, visar på att de skulle kunna göra mer om de hade haft resurserna för det. Tjänsteman 1 och 3 svar visar på att om det hade funnits ett behov, så hade de även funnits anledning att göra mer. Detta är dock inte aktuellt i dagsläget. Tjänsteman 2 svar är relevant, då hen pekar på ansvarsfördelningen och det faktum att kommunen kanske axlar för mycket genom att även arbeta med sysselsättning av asylsökande. Av svaren att döma upplever tjänsteman 2 och 3 att de har svårt att driva igenom frågor och har litet handlingsutrymme. Övriga tjänstemän har drivit igenom frågor och upplever att det är lätt och att de har stort handlingsutrymme. De motiveras av behovet, effekterna, att det är folkhälsofrämjande, engagerade kollegor, tanken om social hållbarhet, känslomässig grund, resultat- och kommunmål och att få se till att alla bidrar till samhället, vilket är ytterligare anledningar till arbete med sysselsättning av asylsökande.

5.3 Förstå

Den tredje egenskapen för att styrningen ska kunna verkställas är förmågan att förstå direktiven och riktlinjerna (Lundquist 1992:76). Vad som har framgått tydligt under intervjuernas gång är att begreppet sysselsättning har olika innebörd beroende på vem man frågar. Då denna uppsats utgår ifrån riktlinjerna för TIA och de senaste riktlinjerna till Länsstyrelsen gällande arbete med sysselsättning, har begreppet här ett rätt så stort begreppsomfång. Det vill säga att begreppet enligt denna uppsats täcker undervisning i svenska språket och det svenska samhället, praktikplats, arbete i secondhand-butik eller caférörelse, ”städning och renhållning av gemensamma lokaler och ytor utomhus, reparation och underhåll av förläggnings inventarier och utrustning, upprustning av lägenheter i samband med flyttning, information av myndigheter och andra i närsamhället och medverkan i mottagandet av nyanlända asylsökande” (Ds 2016:21, 30), arbete inom av förläggnings anordnad barn- och fritidsverksamhet, arbete som studieledare, samt ”att asylsökande med lämplig bakgrund också bör kunna medverka i skolundervisning för barn inom eller utanför förläggnings” (Ds 2016:21, 30).

Det hände att tjänstemännen svarade att kommunerna inte arbetar med sysselsättning av asylsökande, men senare framgick det ändå att kommunen arbetade med svenskundervisning, SFI för asylsökande eller hjälpte till att ordna

språkcaféer. Tjänsteman 6 sa under intervjun att praktik var den enda form av sysselsättning som fungerade och att svenskundervisning och samhällsorientering inte var sysselsättning nog (Intervju 6). Vid intervju med tjänsteman 1, som arbetar med arbetsmarknadsfrågor var sysselsättning ett begrepp som ogillades. ”Vi gillar inte riktigt begreppet sysselsättning, eftersom det innebär väldigt många låtsasinsatser som inte leder till arbete” (Intervju 1). Samma tjänsteman berättade att när de hade som flest asylsökande hade de erbjudit SFI för nyanlända och asylsökande, men det framgick att det är viktigt för hen och att det är ett aktivt ordval i kommunen att kalla det arbetet för arbetsmarknadsinsatser, inte sysselsättning. Detta för att asylsökande inte ska komma in i fortsatt sysselsättning, utan för att de ska komma in på arbetsmarknaden. ”Man får liksom vad man frågar efter” som tjänsteman 1 uttrycker det (Intervju 1).

Denna oklarhet om begreppet sysselsättning skapar en viss förvirring, men det hindrade inte från att ta reda på vad kommunerna arbetar med och därmed utgöra om det, enligt denna uppsats synvinkel, handlar om sysselsättning av asylsökande. Slutsatsen som kan dras är att samtliga respondenter har arbetat med eller arbetar med sysselsättning av asylsökande i olika omfattning. Mest i form utav samordnande uppdrag, som tjänsteman 2 beskriver ”Jag har hjälpt till framförallt förra året med att ordna så att studieförbund kom och hade svenskundervisning på de flesta av asylboendena i kommunen” (Intervju 2). Arbetet har även bestått utav ”arbetsmarknadsinsatser och arbetsförberedande insatser för gruppen [asylsökande] och i synnerhet för de som hade fått sitt uppehållstillstånd men bodde kvar på anläggningsboende” (Intervju 1). Arbetet har även varit i form utav svenskundervisning, språkcaféer, praktikplatser, olika aktiviteter och andra insatser (Intervju 3, 4, 5 och 6), men det ser olika ut i olika kommuner.

För att få reda på om tjänstemännen hade egenskapen att förstå direktiven tillfrågades de om de vet vem som formellt sett ansvarar för sysselsättning av asylsökande. Samtliga var eniga om att det inte var deras ansvar, men det rörde lite oklarheter vem som har det formella ansvaret idag. De flesta svarade riktigt att det är Länsstyrelsens ansvar, men det gavs även en del vaga svar som att det är statens ansvar. Då ansvaret nyligen förflyttats från Migrationsverket och arbetet inte riktigt har kommit igång än, är det inte så förvånande att det rörde tveksamheter kring det.

Tjänstemännen tillfrågades även om de är medvetna om vad den nuvarande ansvarsfördelningen innebär för dem. Överlag så var de medvetna om att de har ett övergripande integrationsuppdrag, men att ansvaret med sysselsättning av asylsökande egentligen inte ligger på deras bord. Att de har möjlighet att söka medel från Länsstyrelsen för den typen av arbete var inte något de flesta spontant nämnde. Tjänsteman 4 sa att ”vi har ju inte lyckats få kontakt med länsstyrelsen så att vi har fått ut folk på praktik”, vilket stämmer överens med de aktuella direktiven till Länsstyrelsen. Tjänsteman 2 svarade att de inte var medvetna om vad det innebär för dem, eftersom de inte har fått direktiv från Länsstyrelsen än (Intervju 2). Tjänsteman 5 svarade ”Vi har inget lagligt ansvar som kommun” (Intervju 5). Tjänsteman 6 beklagade sig också över att det inte gick att söka medel för praktik, vilket tyder på att tjänstemannen har förstått direktiven och är

medveten om att möjligheten till praktik tagits bort. Hen visar även på att hen är medveten om att ansvaret för tjänstemannen därmed ser något annorlunda ut.

Ytterligare tillfrågades tjänstemännen om de tycker att det nya upplägget är till det bättre eller sämre, som ett sätt att återigen få klarhet om deras förståelse för vad det innebär för dem. De flesta svarade att de var för tidigt att uttala sig om det in nuläget, då Länsstyrelsen nyligen (1 januari 2017) har fått uppdraget att samordna arbete med sysselsättning av asylsökande. Tjänsteman 6 svarade att ”det har blivit sämre för oss eftersom numera kan vi inte bedriva praktikverksamhet” (Intervju 6). Vilket är ett svar som visar på god förståelse för direktiven.

Återigen är Lundquists teori användbar och stämmer väl in med respondenternas svar, då de är medvetna om att ansvaret inte ligger hos dem. Där rådde inget tvivel om att de är medvetna om de egna direktiven. Att ansvarsfördelningen innebär att kommunerna har möjlighet att söka medel från Länsstyrelsen för arbete med sysselsättning av asylsökande om civilsamhället inte gör tillräckligt, var inte något de tog upp direkt men verkar ändå vara något de är någorlunda medvetna om. Majoriteten har ingen åsikt gällande om upplägget blivit bättre eller sämre, men det finns en klar orsak till det nämligen att det är för tidigt att uttala sig om det i nuläget. Tjänsteman 6 tyckte dock att det var till det sämre, på grund av att möjligheten till praktik har tagits bort. Utifrån de svar som givits kan den generella tolkningen göras att respondenterna har relativt god förståelse för direktiven, men på grund av att upplägget nyligen ändrats råder det viss förvirring kring kommunernas möjligheter att via Länsstyrelsen få medel för arbete med sysselsättning av asylsökande och vilken typ av sysselsättning dessa medel ska gå till.

Samtliga tre egenskaper verkar finnas hos tjänstemännen och utförandet av arbete med sysselsättning av asylsökande sker i kommunerna i större eller mindre grad. Därmed har Lundquists teori varit användbar och ökat förståelsen för tjänstemännens tankar och agerande.

5.4 Ytterligare anledningar?

I texterna ovan undersöktes tre anledningar, vilja, kunna och förstå, till varför kommunerna arbetar med sysselsättning av asylsökande, men det kan även finnas andra anledningar utöver dessa. För att få en förståelse för vilka anledningar som finns för att kommunerna arbetar med sysselsättning av asylsökande, tillfrågades tjänstemännen med den öppna frågan: ”Varför har ni arbetat med eller arbetar ni med sysselsättning av asylsökande?”. Med den frågan hoppades jag kunna fånga in anledningar som jag själv inte funderat över, samtidigt som svaren tydliggör tjänstemännens uppfattning om situationen. Svaren var varierande.

Tjänsteman 1 svarade att de dels hade sökt medel från Länsstyrelsen, så de hade budget för arbete med sysselsättning och dels att de såg att det gynnade stadens medborgare och asylsökande när de fick sitt uppehållstillstånd i slutändan. Hen menade att ledtiderna kortades då asylsökande redan hade påbörjat sin

etablering genom att de hade börjat med SFI och ”fått ta del av samhället på ett annat sätt, jämfört med om man inte hade fått insatser” (Intervju 1). De medel som söktes av Länsstyrelsen då var 37§-medel. Tjänsteman 2 svarade ”Vi tog ett ansvar för asylboendena när det var... vi hade 6 asylboenden som mest 2015-2016 och det var för att det var så stökigt där. Det var så mycket oro och så mycket uttryckningar, så vi tog ett ansvar för dem för att det skulle lugna ner sig lite” (Intervju 2). Tjänsteman 4 svarade att en anledning var ”för att främja integrationen” (Intervju 4), i likhet med tjänsteman 1 svar. Tjänsteman 5 svarade att de är medvetna om sysslösheten, känner ett ansvar gentemot asylsökande som kommuninvånare och ser det som en investering att tidigt sysselsätta dem (Intervju 5). Tjänsteman 6 menade att det var ”för att förhindra passivitet och depression samt onödigt lidande. Erfarenheter och kompetenser skulle kunna tillvaratas och utvecklas utan dröjsmål” (Intervju 6).

Tjänstemännen tillfrågades även om de tycker att det är viktigt att arbeta med sysselsättning av asylsökande. Samtliga tycker det är viktigt och tjänsteman 4 svarade ”det tär på den starkaste att sitta och vänta så” (Intervju 4). Tjänsteman 5 svarade ”Vi tycker det är viktigt för social hållbarhet i kommunen och vi tycker ju såklart det är viktigt för målgruppen också” (Intervju 5). För att få en förståelse för den rådande situationen i kommunerna tillfrågades de även om det finns ett behov av sysselsättning av asylsökande i deras kommun. Svaren var varierande från ja (Intervju 2, 4, 5) till nej (Intervju 1) till att de inte har något anläggningsboende i kommunen just nu, vilket tjänstemannen menar inte tvunget betyder att de inte finns något behov (Intervju 3) till att de har haft ett stort behov (Intervju 6).

De tillfrågades även om de tänker och agerar annorlunda i sin roll som tjänsteman beroende på antalet asylsökande i kommunen, för att ta reda på om det kan vara en anledning till varför de arbetar med sysselsättning av asylsökande. Denna fråga hänger ihop med behov-frågan ovan, men ger ytterligare en inblick då det kan finnas ett högt antal asylsökande i kommunen men ett lågt behov av sysselsättning för att civilsamhället arbetar tillräckligt på den punkten. Samtliga svarade att det är behovet som styr och därmed tolkas det som att det finns ett behov av att kommunen agerar när antalet asylsökande stiger. Tjänsteman 6 svarade att för att effektivisera har de fått utforma nya modeller och att arbetet är resultatutriktat, därför är antalet viktigt (Intervju 6). Uttalandet visar tydligt på hur antalet asylsökande är viktigt och hur tidigare mottagande har påverkat utförandet av arbetet. Med nya modeller är tjänstemännen på kommunerna troligtvis även mer villiga att hjälpa till och arbeta med sysselsättning av asylsökande.

Tjänstemännen tillfrågades även om deras motivation att arbeta med sysselsättning av asylsökande påverkas av det faktum att det formella ansvaret ligger hos en annan aktör. Majoriteten svarade nej, medan tjänsteman 2 menade att de redan har så mycket att ta itu med i kommunen att de inte vill ta på sig mer ansvar (Intervju 2). Tjänstemannen är samma person som talade om hög ungdomsarbetslöshet i kommunen och som tidigare ifrågasatte om kommunen verkligen ska ägna sig åt sådant som inte är deras formella ansvar. De tillfrågades även vad det är som främst vägleder de i deras roll som tjänsteman: formella regler, lokalt utarbetade rutiner, politiska åsikter, privat engagemang eller annat.

Svaren var olika, som formella regler (Intervju 1 och 5), rutiner (Intervju 1), privat engagemang (Intervju 1 och 5), direktiv (Intervju 2 och 3), lokala policys (Intervju 5), behovet i samhället (Intervju 4), en blandning av allt (Intervju 4 och 5), motivation och projektformalia (Intervju 6).

I svaren framkom ytterligare anledningar till varför kommuner arbetar med sysselsättning av asylsökande. En del berodde på tristess och oroligheter på boendena, andra arbetar för att främja integrationen och effektivisera etableringen. Samtliga tycker arbetet är viktigt och att det är behovet som styr. Då hälften av tjänstemännen inte finner något större behov i kommunen, kan det vara en förklaring till en lägre aktivitet vad gäller sysselsättning av asylsökande. Att ansvaret ligger hos en annan aktör var inte något som påverkade majoritetens motivation att arbeta med sysselsättning av asylsökande. Anledningarna som vägleder tjänstemännen, varierade från formella regler till privat engagemang.

6 Slutsats

Efter genomförandet av intervjuerna stod det klart att samtliga tjänstemän har enligt Lundquists teori egenskaperna vilja, kunna och förstå. De har viljan att arbeta med sysselsättning av asylsökande om det finns ett behov för det. De har även viljan att söka medel av Länsstyrelsen för den typen av arbete, återigen om det finns ett behov och är därmed aktuellt. Politikerna upplevs som stöttande i arbetet, vilket kan vara ytterligare en anledning till att det arbetar med sysselsättning av asylsökande.

Det finns en del brister på resurser i vissa kommuner, men även möjlighet att ansöka om medel för att få bukt med en del utav bristerna. De svarade att de skulle kunna göra mer om det dels fanns ett behov för det och dels om de hade mer resurser. Tjänstemännens inflytande är även en aspekt som faller in under egenskaperna kunna och som gav lite varierande svar. Tjänsteman 2 och 3 upplevde inte att de har särskilt mycket makt att påverka, men detta inverkar inte tvunget på verkställandet av styrningen så länge de har makt att genomföra den. Övriga tjänstemän upplever det som relativt lätt att driva igenom frågor, samt har stort handlingsutrymme. Anledningarna att arbeta med sysselsättning av asylsökande skiljer sig åt mellan tjänstemännen, då de har olika förutsättningar. Det är därmed särskilt intressant att tjänsteman 2 och 3 arbetar med sysselsättning av asylsökande när det inte är lika lätt för dem att driva igenom frågor.

Begreppet sysselsättning har olika innebörd beroende på vilken tjänsteman man frågar. Två tjänstemän var noga med att det var arbetsrelaterade insatser de arbetade med och inte sysselsättning. Senare framkom att de såg svenskundervisning och SFI för asylsökande som arbetsrelaterad insats, vilket är något som faller in under TIA som sysselsättning (Intervju 1 och 2). Detta skapade viss förvirring, men kommunernas arbete kunde trots det redas ut och det tolkades som att dessa aktiviteter enligt uppsatsens referenspunkt rör sig om sysselsättning. Samtliga tjänstemän var medvetna om att ansvaret inte var deras och majoriteten visste att det numera ligger på Länsstyrelsen. De var någorlunda medvetna om att de kan söka medel från Länsstyrelsen för sysselsättning av asylsökande. Majoriteten ansåg att det är för tidigt att uttala sig om omstruktureringen är till det bättre eller sämre. Tjänsteman 6 menade att det var till det sämre, då möjligheten till praktik har plockats bort.

Det framkom även ytterligare svar på vilka anledningar som finns för att kommuner arbetar med sysselsättning av asylsökande. Det berodde delvis på rastlöshet, depression, stök och oroligheter bland asylsökande på boendena. Andra anledningar var för att främja integrationen och effektivisera etableringen. Att det är viktigt att arbeta med dessa frågor höll samtliga med om och de var även enade i att det är behovet som styr. Där endast hälften av tjänstemännen upplever ett starkare behov i kommunen. Det fanns dock aspekter som inte var anledning till

arbete med sysselsättning av asylsökande och det är att motivationen inte påverkades nämnvärt av att ansvaret för sysselsättning av asylsökande låg på en annan aktör. Anledningar som vägleder tjänstemännen i deras roll var blandat och rörde sig allt ifrån formella regler till behovet i samhället till privat engagemang.

Kommunerna är överlag rätt så lika. Det är tjänsteman 2 och 6 som är något avvikande. Tjänsteman 2 befinner sig i en situation där det finns ett stort behov av kommunens hjälp på andra områden, som ungdomsarbetslöshet. Hen menade även att de inte skulle söka ersättning för arbete med praktik, då den sysselsättningsformen inte ansågs vara relevant för hans kommun. Tjänsteman 6 vill däremot enbart arbeta med praktik, vilket är en sysselsättning som avvecklats i flytten från Migrationsverket till Länsstyrelsen. De avvikande fallen lär oss vilka aspekter, utöver framförallt behovet, som påverkar kommuners arbete med sysselsättning av asylsökande.

I framtida forskning finns möjligheten att bygga vidare på denna undersökning, genom att göra en mer omfattande studie där flera kommuner över hela landet kan delta. Studien skulle även tydligare visa på vilka anledningar som finns för att arbeta med sysselsättning av asylsökande och därigenom även visa på eventuella avvikande fall. Undersökningen tydliggör kommuners prioriteringar utifrån de förutsättningar de har och den skulle kunna bidra till att fler kommuner får upp ögonen för denna typ av arbete.

6.1 Tack

Tack till samtliga tjänstemän på de kommuner jag har varit i kontakt med och som gått med på att ställa upp på intervju. Tack till forskare Linda Nyberg och mentor Emelie Lekebjer, för stöttning och hjälp under arbetets gång.

7 Referenser

Böcker och artiklar:

- Antoine, Roblain, Bachar, Malki, Assaad, Azzi och Laurent, Licata (2017) After coming in, settling in: An analysis of early-stage acculturation preferences of male syrian and iraqi asylum seekers in belgium. *International review of social psychology*, vol. 30, issue 1, p. 20-28.
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik och Wägnerud, Lena (2007) *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Tredje upplaga. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik och Wägnerud, Lena (2012) *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Fjärde upplaga. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Hartley, Lisa, Fleay Caroline och Tye, Marian E. (2017): Exploring physical activity engagement and barriers for asylum seekers in Australia coping with prolonged uncertainty and no right to work. *Health and social care in the community*, vol. 25, issue 3, p. 1190-1198.
- Hysing, Erik och Olsson, Jan (2012) *Tjänstemän i politiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundquist, Lennart (1992) *Förvaltning, stat och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Sannerstedt, Anders (2001) ”Implementering – hur politiska beslut genomförs i praktiken” i Rothstein, Bo, (Red.), *Politik som organisation: Förvaltningspolitikens grundproblem*. Tredje upplaga. Stockholm: SNS Förlag.
- Teorell, Jan och Svensson, Torsten (2007) *Att fråga och att svara – Samhällsvetenskaplig metod*. Stockholm: Liber.

Elektroniska källor:

- Ds 2016:21. *Ändringar i fråga om sysselsättning för asylsökande och kommunplacering av ensamkommande barn*. Hämtat från <http://www.regeringen.se/48dd4e/contentassets/c526fae31fb74d459cae802e1dc2b26e/andringar-i-fraga-om-sysselsattning-for-asylsokande-och-kommunplacering-av-ensamkommande-barn-ds-201621> (170403)
- Länsstyrelsen. *Skånes kommuner*. Hämtat från http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/om-lansstyrelsen/om-lanet/Pages/Skanes_kommuner.aspx (170418a)

- Länsstyrelsen. *Utvecklingsmedel.* Hämtat från
<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/manniska-och-samhalle/integration/finansiering/Pages/default.aspx> (170509b)
- Länsstyrelsen. *Nyanlända.* Hämtat från
<http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/Sv/manniska-och-samhalle/integration/etablering/Pages/default.aspx> (170514c)
- Länsstyrelsen. *Tidiga insatser för asylsökande.* Hämtat från
<http://extra.lansstyrelsen.se/integration/Sv/tidiga-insatser-asylsokande/Sidor/default.aspx> (170418d)
- Malmö Stad. *Träna svenska på vårt språkcafé!* Hämtat från
<http://malmo.se/Kultur--fritid/Biblioteken/Vara-bibliotek/Kirsebergsbiblioteket/Nyheter-Kirseberg/2017-03-06-Tranasvenska-pa-vart-sprakcafe.html> (170405)
- Micko, Lena (2016) Sveriges kommuner och landsting. *Ändringar i fråga om sysselsättning för asylsökande och kommunplacering av ensamkommande barn (Ds 2016:21)* Hämtat från
<https://skl.se/download/18.3fa26af2156917472e791306/1472474960031/SKL-16-03670-Yttr-04-Andringar-i-fraga-om-sysselsattning-asylsokande-kommunplacering-ensamkommande+barn.pdf> (170419)
- Migrationsverket (2017) *Personer boende i Migrationsverkets mottagningssystem.* Hämtat från
<https://www.migrationsverket.se/download/18.4100dc0b159d67dc6146d9/1493731947204/Inskrivna+personer+i+Migrationsverkets+mottagningssystem.pdf> (170418)
- Mossing, Ylva (2015) Akademikern. *Ensamkommande vill vara delaktiga i asylprocessen.* Hämtat från <http://akademikern.se/reportage/ensamkommande-vill-vara-delaktiga-i-asylprocessen> (170530)
- Regeringen. *Förstärkta insatser under asyltiden.* Hämtat från
<http://www.regeringen.se/artiklar/2016/10/forstarkta-insatser-under-asyltiden/> (170403a)
- Regeringen. Hämtat från
<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/04/satsningar-i-varbudgeten-for-en-effektivare-etablering-och-minskad-arbetsloshet/> (170418b)
- Prop. 1994/95:206. Regeringens proposition. *Ändringar i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.* Hämtat från
<https://data.riksdagen.se/fil/4BB887AF-93CB-4A5B-83AC-9150170D071F> (170403)
- Ribbenvik, Mikael (2016) Migrationsverket. *Departementspromemorian Ändring i fråga om sysselsättning för asylsökande och kommunplacering av ensamkommande barn.* Hämtat från
http://www.regeringen.se/4a4fa4/contentassets/f509b1e1af545c18971ce94ec917f86/a2016-01333-i_svar_nr_004_migrationsverket-.pdf (170418)
- RiR 2012:23. *Början på något nytt – etableringsförberedande insatser för asylsökande.* Hämtat från <http://data.riksdagen.se/dokument/H0B523> (170403)

Sveriges kommuner och landsting, SKL. (2016) *Ansvarsfördelning, flyktingmottagandet*. Hämtat från <https://skl.se/integrationsocialomsorg/asylochflyktingmottagandeintegration/ansvarersattningar/ansvarsfordelningflyktingmottagandet.7168.html> (170419)
Statens offentliga utredningar (SOU) *Mottagandeutredningen 2015:02*. Hämtat från <http://www.sou.gov.se/mottagandeutredningen/> (170403)

8 Bilaga 1

Intervjufrågor

Uppvärmningsfrågor:

1. Hur länge har ni varit anställd på kommunen?
2. På vilket sätt har ni arbetat eller arbetar ni med sysselsättning av asylsökande?

Huvudfrågor:

3. Varför har ni arbetat med eller arbetar ni med sysselsättning av asylsökande?
4. Vill ni arbeta med sysselsättning av asylsökande?
 - a. Om ja, varför?
5. Tycker ni att det är viktigt att sysselsätta asylsökande?
 - a. Om ja, varför?
6. Tänker och agerar ni annorlunda i er roll som tjänsteman beroende på antalet asylsökande i kommunen?
7. Finns det ett behov av tidiga insatser/sysselsättning för asylsökande i er kommun?
8. Vet ni vem som formellt sett ansvarar för sysselsättning av asylsökande?
9. Är ni medveten om vad det ansvaret innebär för er?
10. Tycker ni detta upplägg är till det bättre eller sämre?
11. Skulle ni vara intresserad av att söka bidrag från Länsstyrelsen som stöd i arbete med sysselsättning av asylsökande?
12. Påverkas er motivation att arbeta med sysselsättning av asylsökande av det faktum att det formella ansvaret ligger hos en annan aktör?
13. Känner ni att ni skulle kunna göra mer vad gäller sysselsättning av asylsökande?
14. Hur tycker du politikerna i kommunen står i frågan om sysselsättning av asylsökande?
15. Upplever ni att ni har de resurser som krävs för att arbeta med sysselsättning av asylsökande?
 - a. Om ja, vilka resurser?
16. Har du varit med om att *initiera* en förändring av ett ärende, sett till att ett ärende hamnade på *dagordningen* eller *prioriterades, beslutat* i ett ärende och/eller *implementerat* ett ärende gällande sysselsättning av asylsökande?
 - a. Var det lätt att driva igenom frågan?
 - b. Hur stort handlingsutrymme upplevde du att du hade under själva processen?

c. Vad motiverade dig?

17. Vad är det som främst vägleder dig i din roll som tjänsteman: formella regler, lokalt utarbetade rutiner, politiska åsikter, privat engagemang eller annat?